Milliy tiklanish — millat kelajagi

Milliy tiklanish

Gazeta 1995-yil, 10-iyundan chiqa boshlagan

Har oyda ikki marta chop etiladi

O'zbekiston Milliy tiklanish demokratik partiyasining ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy gazetasi

2005 yil, 18 fevral, Juma

4 (310) son

ДЕПУТАТЛАРИМИЗ САЙЛОВЧИЛАР ҲУЗУРИДА

Куни кеча биз қанчалар ҳаяжон билан сайлов кунларини кутаётган эдик. Бугун у кунлар тарих саҳифаларидан жой олди. Ўзбекистон икки палатали парламент мақомига эришди.

Конституциямиз, республикамизнинг сайлов қонунчилиги талаблари ҳамда халқаро меъёр ва қоидаларга тўлиқ амал қилган ҳолда, очиқлик ва сиёсий бағрикенглик шароитида ўтган сайловлар мамлакатимиз демократик қурилиш ва фуқаролик жамиятини шакллантириш йўлидан дадил қадамлар билан илгари бораётганининг яна бир ёрқин далили бўлди.

Сайловларда қатнашган барча сиёсий партиялар-нинг қонунга мувофиқ равишда бугун парламентнинг Қонунчилик палатасида ўз фракцияларини ташкил этиш учун етарли ўринга эга бўлганлигининг ўзи ҳам уларнинг сайловчилар томонидан муносиб эътироф этилганидан далолат беради.

Ўзбекистон Республикаси икки палатали парламенти — Қонунчилик палатаси ва Сенатнинг биринчи қўшма мажлиси якунларида, Республика Президенти И.А.Каримовнинг дастуриламал аҳамиятга эга маърузасида баён этилган вазифалар меҳнат жамоалари, ўқув муассасалари, маҳаллаларда, кўплаб бошланғич партия ташкилотларида катта қизиқиш билан ўрганилмоқда.

ЎзМТДПдан Олий Мажлис Қонунчилик палатасига 66-Жарқўрғон сайлов округидан депутат этиб сайланган Жума Чоршанбиев ва Сенат аъзоси, Термиз Давлат университети иқтисод факультети декани Абдурашид Олтиевлар Қизириқ, Бандихон, Жарқўрғон туманларидаги туман ва вилоят кенгаши депутатлари, маҳалла фуқаролар йиғини раислари, ташкилот раҳбарлари ўртасида ўтказилган учрашувлар ҳам шу мавзуларга бағишланди. Депутатлар мамлакат раҳбари маърузасида баён этилган қоида ва хулосаларда қўйилган вазифаларга батафсил тўхталиб, демократик давлат ва фуқаролик жамиятини шакллантириш йўлидан оғишмай бориш, бозор ислоҳотларини чуқурлаштиришга босқичма-босқич ўтишда партия ташкилотлари халқ билан ҳамиша бирлиқда иш олиб бориши кераклиги ҳақида маъруза қилдилар.

Учрашувлар давомида нотиқлар иштирокчилар томонидан берилган бир қанча муаммоли саволларга жавоб беришди. Кўтарилган масалалар партиямиз ўз олдига қўйган мақсадларга мувофиқ эканлиги билан аҳамиятлидир.

* * *

Сайловолди учрашувларида кўпинча номзодлар депутатликка сайланиб олингач, сайловчиларни «унутиб қўяди», уларнинг ҳолидан хабар олмайди, муаммолари билан қизиқмайди, каби эътирозлар билдирилганди. Бу галги сайловлар илгариги сайловлардан буткул фарқ қилганидек, халқнинг ишончига сазовор бўлган депутатлар ҳам илгариги депутатлардек эмас. Тошкент шаҳридаги **11-Тўқимачи сайлов округидан Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлигига сайланган Миллий тикланиш демократик партияси Тошкент шаҳар кенгаши аъзоси Олимжон Ўсаров** ўз иш режасига мувофиқ пойтахтимизнинг Яккасарой ва Юнусобод тумани сайловчилари ҳузурида бўлди. Президентимиз Ислом Каримов Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузасида бизнинг бош мақсадимиз — жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ этишдир, деб алоҳида таъкидлагани бежиз эмас. Дарҳақиқат, мамлакатимиз сиёсий ҳаётида икки палатали парламентнинг фаолият юритиши барчамизнинг олдимизга янги талаблар қўяди, янгича ишлашга даъват этади. О.Ўсаров юртбошимиз маърузаси ЎзМТДП аъзолари учун ҳам келгусида дастуриламал бўлиб хизмат қилишини таъкидлади.

Маҳалла оқсоқоллари билан ўзаро маслаҳатлашиб, биргаликда тузилган иш режасига асосан эса сайловчилар билан мунтазам учрашувлар ўтказишга келишиб олинди.

Эътиборли томони шундаки, учрашувлар бевосита маҳаллаларнинг ўзида ташкил қилинади, фуқаролар ўзларини қизиқтирган саволлар билан мурожаат қиладилар ва қонунчилик юзасидан таклифларини билдирадилар.

Шунингдек, мазкур туманларда ЎзМТДП 2005 йил иш режасидан ўрин олган кўпгина тадбирларни ўтказиб боришга ҳам келишиб олинди.

* * *

103-Шовот сайлов округидан Олий Мажлис Қонунчилик палатасига депутат этиб сайланган Умид Исмоилов Шовот туманидаги Чўхли фуқаролар йиғинида, Қўшкўпир туманидаги Охунбобоев номли ширкат хўжалигида сайловчилар ҳузурида бўлди. У Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва сенати йиғилишидан, Президентимиз Ислом Каримовнинг маърузасидан олган таассуротлари билан ўртоқлашди. Жамиятимизни демократлаштириш, мамлакатимизни 2005 йил ва келгуси даврда модернизация ва ислоҳ этиш бўйича олдимизда турган асосий вазифалар ҳақида гапирди. Маҳалла аҳли ва дала меҳнаткашларини қизиқтирган кўплаб саволларга жавоб қайтарди.

Энг қувончлиси, фуқаролар бардам ва тетик кайфият билан ўз кучига ва эртанги кунига ишонч руҳида депутатлар билан мулоқотда бўлишмоқда.

Сиёсий ҳаёт

СЕМИНАР-ТРЕНИНГ БЎЛДИ

Фуқаролик жамиятини ўрганиш институтида АҚШнинг Халқаро республика институти ва Республикамиздаги сиёсий партиялар билан ҳамкорликда «Ўзбекистоннинг икки палатали парламенти» мавзуида семинар-тренинг ўтказилди. Семинар-тренингда «Миллий тикланиш» партиясининг етакчилари, «Ёшлар қаноти» вакиллари иштирок этишди.

Семинар сиёсий партиялар вакиллари ўртасида баҳс-мунозараларга сабаб бўлди. Чунки, бугунги сиёсий ислоҳотлар сиёсий партиялардан жамиятда ўз ўрнига, ўз мавқеига эга бўлишни талаб этади.

Баҳс-мунозараларга тўла бўлган семинар-тренинг сиёсий партиялар учун сайловдан кейинги илк учрашув бўлди.

Ўз мухбиримиз.

БУНЁДКОРЛАР

Улар оддий касблари-ю, ҳалол меҳнатлари билан фахрланадилар

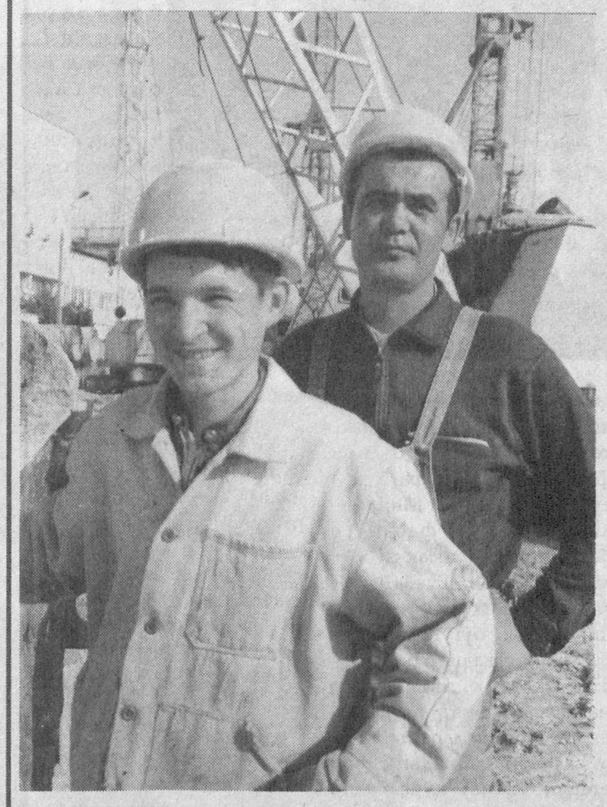

Дунёда касблар кўп. Аммо қўли гул қурувчиларнинг меҳнатини бошқа касб эгаларининг иши билан тенглаштириб бўлмайди. Бир ўйлаб кўринг, агар чеварнинг андозасига архитекторнинг чизмасини қиёсласак, кийимни бичиш бир одамдангина уқув талаб қилади. Бирор иншоотни қуриб-битказишда эса, ўнлаб, юзлаб кишиларнинг қунт билан ишлаши зарур бўлади. Бинога биринчи ғиштни қўйгунча бўлган жараённинг ўзи ҳам аниқ, пухта режа билан иш олиб боришни тақозо этади, аслида. Иш бошланган кундан то пардозлаш ишлари бажарилиб, янги иншоот фойдаланишга топширилгунга қадар яна анчагина пешона тери тўкилади.

Бунёдкорларнинг иши доимо эл назарида, улар қурган бинолар халқ фаровонлиги гарови. Шундай экан, нега улар ҳақида ёзмайлик?! Ахир бу касб эгаларининг ҳар бир қадами биз учун қимматли. Фақат биз бу ҳақда ҳар доим ҳам ўйлайвермаймиз. Тўғрироғи, ўйлашга вақт топмаймиз.

Юртимиз кундан-кунга чирой очиб бормоқда. Бунда, албатта, қурувчиларнинг ҳиссаси катта. Остона ҳатлаб, уйдан кўчага чиқсангиз, сершовқин ҳаёт сизни ўз қучоғига олади. Йўл-йўлакай чор атрофга қарайсиз. Ўзгаришлар кўп. Янгиликларни кўриб, кўзингиз қувнайди. «Шу ишни ўзимизнинг қурувчилар бажаришдими?» дейсиз беихтиёр ҳайратингиз ошиб.

Ҳа, мустақиллик қурилишлари билан юзма-юз келганда ҳайратланмай иложингиз йўқ! Бири иккинчисига ўхшамайди, ойнаванд, кўп қаватли, жаҳон андозаларига тўлиқ жавоб берадиган қулайликларга эга. Бугун қад ростлаётган иморатларни бундан ўн йиллар олдинги бинолар билан солиштириб кўринг, бунёдкорларимиз доимий изланишда, яратмоқ ишқи билан яшаётганлиги исбот талаб қилмайдиган ҳақиқат эмасми?

Минг марта эшитгандан бир марта кўрган афзал, дейдилар. Суратларга бир қаранг-а, бунёдкорларнинг нигоҳи теран, кулгуси самимий. Улар доимгидек қизғин иш устида. Ҳар бир янги кунни бошқача кутиб олади, ўз ишига катта эътибор ва масъулият билан қарайди улар. Беихтиёр уларга ҳавасингиз келади. Уларнинг ҳаёти қизиқ, мўъжизаларга бой. Ҳар бир янги иншоотнинг очилиш маросими уларга берган қувончнинг ўрнини бошқа ҳеч бир шодлик боса олмаса керак. Бу — бизнинг таассуротларимиз. Бу ҳақда уларнинг ўзи нима дейди?

Ишни пухта билганнинг сўзи қисқа бўлади. Яхшиси, муҳим иш билан банд қурувчиларга ҳалақит бермайлик-да, атрофни кузатайлик.

Дунёда давлатлар кўп. Бироқ ҳамма учун ҳам ўзи туғилиб-ўсган диёрдан азизи йўқ. Она Ватанимизнинг камолоти учун қайғураётган, юртимиз тараққиёти йўлида куйиб-ёниб яшаётган кишиларнинг меҳнати таҳсинга лойиқ.

Нўъмонжон МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

ТОМОШАБИН МАДАНИЯТИГА ҚАЧОН ЭРИШАМИЗ?

ёхуд театр даргоҳида ўзбекона одоб етишмаётганлиги хусусида

Театр. Қадим Юнонистонда туғилган, замонлар оша шаклланиб, бугун ўзи пайдо бўлган даврдан мутлақо фарқланиб турувчи, сайқалланган санъат маскани. Ижтимоий, моддий, маънавий муаммоларни қамраб олган асар воқеалари томошабин кўзи олдида жонли ривожланади. Унинг қалбини ларзага солади, тўлқинлантиради. Бир сўз билан айтганда театр — ижод қайнаган, эзгулик нафаси ҳукм сурган муқаддас маскан.

Биз театр ҳақида кўп гапирамиз. Томошабин ўзбек театридан узоқлашган вақтда биз театрни кўп танқид қилдик. У ҳақда ҳар ким турли фикрлар билдирди. Театрга баъзан асосли, баъзан асоссиз айбловлар юкладик. Шу сабабми, ёки аниқроғи театр ижодкорларининг тинимсиз меҳнатлари туфайли бугун театр жамоатчиликда юқори ўринга чиқди. Бир қанча яхши спектакллар яратилди. Томошабин театрга қайтди. Бу қувонарли, албатта.

Маълумки, яхши асар, маҳоратли режиссёр, истеъдодли актёр меҳнати билан спектакл буюк бўлиб қолмайди. Унинг буюклигини томошабиннинг спектаклга берган баҳоси ҳал қилади. Спектаклни томошабин буюк қилади. Бироқ бугунги кун томошабининг сабияси қандай? Санъат даргоҳида ўзини тутиш, спектакль кўриш маданиятини биладими?

Афсуски, республикамиз театрларининг ҳеч қайсисида спектакль эълонда кўрсатилган вақтда бошланмайди. Баъзан ярим соатлаб кутиб қолишга тўғри келади. Театр жамоасидан бу ҳолатга изоҳ сўралса, улар «томошабин йиғилсин» деб жавоб беришади. Аслида спектакль томошабинни эмас, томошабин спектаклни кутиши керак эмасми?! Бу ўринда жамоанинг изоҳини ҳам тўғри тушуниш мумкин. Баъзи томошабинлар спектаклнинг ярмида келиб, саҳнадаги актёрларнинг фикрларини бўладилар, шунинг учун ҳам улар томошабинни кутишга мажбур.

Кўпгина хорижий давлат театрларида томошабинлар спектакль бошанадиган вақтдан аввалроқ келиб, театр фойесида тўпланадилар. Театр биносида алоҳида эркаклар ва аёллар хонаси мавжуд бўлиб, иш кийимида ташриф буюрган томошабинлар шу хоналарга кириб, байрам либосларини кийиб чиқадилар ва байрамона кайфиятда томоша залига кириб борадилар. Бу олифтагарчиликдан эмас, балки театрга, муқаддас саҳнага бўлган юксак ҳурматлари рамзи. Бу билан хорижликларга тақлидни тарғиб қилиш фикридан йироқман. Халқимиз қадимдан санъатга ўзгача бир меҳр ва ҳурматда бўлган. Бугун биз, томошабинлар ўз миллийлигимизни сақлаган ҳолда театрга, саҳнага, спектаклга ўзбекона одоб билан муносабатда бўлсак, санъатга азалий ҳурматимизнинг давомийлигининг исботини кўрсатган бўлардик.

Бундан ташқари, спектакль жараёнида актёр ёки актриса томонидан чиройли ёхуд кулгили гап гапирилса, томошабин қарсак чалади. Албатта, бу билан томошабин актёрга миннатдорчилигини, олқишини билдирмоқчи бўлади. Бу борада томошабинни айблаб бўлмайди, аммо бу қарсаклар бутун вужуди, борлиғи билан асар ичида яшаётган актёрни чалғитиб қўяди. Таомилга кўра спектакль тугаганидан кейин парда ёпилаётган вақтдан бошлаб, томошабин қарсаклари янграй бошлайди. Парда очилиб, спектаклда роль ўйнаган актёрлар чиқиб, томошабинга таъзим қиладилар. Асар буюк ва томошабин қалбидан жой олган бўлса, томошабинлар ўрниларидан туриб қарсак чаладилар. Қарсаклар остида парда ёпилади. Агар томошабинларнинг қарсаклари тинмаса, парда яна очилади ва актёрлар яна томошабинларга таъзимга чиқадилар. Секин-аста парда ёпилади...қарсаклар бора-бора тиниб, томошабинлар театрни тарк этадилар. Буларнинг бари томошабиннинг актёр маҳоратига, меҳнатига берилган юксак баҳоси ва ҳурматини англатади. Бироқ бугунги кунда спектакль тугаганидан кейин актёрлар таъзим қилиб улгурмасиданоқ томоша залида томошабинларнинг ярми ҳам қолмайди. Бу ҳолат фақат театрларда эмас, балки концерт залларида ҳам кузатилади. Бу каби муаммолар юрагингда оғриқ уйғотади.

Аҳир, санъат даргоҳи бозор эмаску?

Бугунги кунда ҳукуматимиз томонидан театр санъатига жуда катта эътибор бериляпти. Президентимиз фармонларига биноан бунёд этилган муҳташам Ўзбек Миллий театри биноси бунга яққол мисол бўла олади. Шу билан бирга «Ўзбек театр» ижодий ишлаб чиқариш бирлашмаси тузилди. Кўпгина театр фестивалларини ташкил этиляпти. Ўзбек миллий спектакллари жаҳон саҳналарида ижро этилиб, хорижлик театр санъати ихлосмандларининг эътирофларига сазовор бўлиб келмоқда.

Шундай экан, бу буюк даргоҳга лойиқ бўлиш учун ҳам томошабин маданиятини ўрганишимиз лозим. Тўғри, маданиятли томошабинлар ҳам бор, албатта. Лекин тан олишимиз керакки, кўп томошабинлар бу каби одоб ва маданиятдан йироқ. Истардикки, театрга томошабинлар вақт ўтказиш учун эмас, чин маънодаги санъатдан ҳузур, маънавий озуқа олиш учун ташриф буюрсин.

Саодат КАЛОНОВА
Маннон Уйғур номидаги Тошкент давлат Санъат институти талабаси.

КЕЛИННИНГ СЕПИДА КИТОБ

Акс-садо

«Миллий тикланиш» газетасининг ўтган сонида берилган биология фанлари доктори Любовь Қўчқорова ҳамда биология фанлари номзоди, доцент Жаҳонгир Сидиқовларнинг «Бобур Мирзонинг илм гулзори» номли мақоласи биз муштарийларда катта таассурот қолдирди. Шу кунгача Бобур Мирзонинг ғазаллари ва давлат ишлари ҳақида кўплаб мақолалар, роман ва ҳикоялар, видеофильмлар яратилган бўлса, ушбу мақолада «Бобурнома» асарида келтирилган, биз учун янгилик бўлган табиат ҳақидаги ўринли ва қимматли фикрлар айтиб ўтилган.

Япон аёллари болаларини турли соҳаларга қизиқтириш учун ҳар ойда камида 40 та китоб сотиб олишар экан. Бизда-чи? Бир йилда битта китоб олмайдиганлар қанча?

Шунингдек, ушбу мақолада ўртага ташланган бир таклиф ҳам бизга жуда маъқул бўлди. Буни қаранки, Грузия давлатининг урф-одатлари ичида биз учун ибрат олса арзийдиган удумлар ҳам мавжуд экан. Грузияда бўлажак келинлар ўз сепларида халқи учун муқаддас саналган Шота Руставелининг «Йўлбарс терисини ёпинган паҳлавон» асари бўлиши бугунги кунда бизнинг ёшларимиз ўрганса арзийдиган урф эмасми? Ҳар бир келиннинг сепида «Қуръон Карим» билан бирга бобомиз Алишер Навоийнинг шоҳ асари «Хамса» ёки Бобур Мирзонинг «Бобурнома» асари бўлса қандай соз бўларди. Албатта, бундай одатлар ўша оиланинг маънавий пойдеворини мустаҳкам бўлишига хизмат қилади. Сўзим охирида мақола муаллифлари ва бундай мақолалар билан муштарийлар кўнглини обод этаётган газета жамоасига ҳам ўз миннатдорчилигимизни билдириб қоламиз.

Мухиддин АБДУСАМАД,
Жиззах вилояти

2005 йил — Сиҳат-саломатлик йили

ЭЗГУЛИКНИНГ БОШИНИ ТУТГАНЛАР

Бугун Паркентда иқтисодни юксалтириш, тўманни янада ободонлаштириш, халқнинг фаровонлигини ошириш, айниқса, 2005 йил «Сиҳат-саломатлик йили» деб номланиши ва бундан кўзланган эзгу мақсадларни рўёбга чиқишига катта эътибор бериляпти. Маркази шифохоналардан тортиб, қишлоқ врачлик пунктлари ҳам элу юрт тинчлиги ва соғ-саломатлиги олий неъмат эканлигини чин дилдан ҳис этиб фаолият олиб бормоқда. Буни биргина Хисорак қишлоқ врачлик пункти мисолида кўриш мумкин.

Халқимизнинг «Соғлик-туман бойлик» деган нақли бежиз айтилмаган. Агар бирон жойи оғриса, кишининг кўзига ҳеч нарса кўринмай қолади. Туғишган опа-сингилу, ака-укалар ҳам шифокорчалик жонига оро киролмайди.

Шифокорлик савобли, шарафли, масъулиятли касбдир. Хисорак врачлик пунктидагилар шундай эзгу касбнинг масъулиятини ҳис қилиб фаолият юритаётганлар десак тўғри бўлади.

Ушбу тиббиёт маркази Вазирлар Маҳкамасининг 2107-сонли Қарорига мувофиқ 1998 йилда, Паркентда биринчилардан бўлиб ўз фаолиятини бошлаган. Ҳозирда Йўлдошбек Ёдгоров бошчилик қилаётган жамоада беш нафар врач, 40 нафардан ортиқ ҳамшира, тез тиббий ёрдам ходимлари ишлаяпти. Медицина пункти асосан Хисорак, Кумушкон, Қуёш қўрғонида истиқомат қилувчи 11035 нафар фуқароларга ва шу ҳудудларда жойлашган 12, 13, 29-ўрта мактаб ўқувчилари ҳамда «Қуёш» болалар боғчасига хизмат кўрсатади.

Медицина пунктида 4 ўринли кундузги стационар, физиотерапия, функционал диагностика, эмлаш, муолажа хоналари мавжуд бўлиб, беморларга барча муолажалар шу ернинг ўзида врачлар назорати ва ҳамширалар кўмагида олиб борилади. Беморлар терапевт Замира Облоқулова, стоматолог Нодира Рустамова, гинеколог Гулнора Асилбекова ҳамда умумий амалиёт врачи Аҳмаджон Ашуровлардан миннатдор. Уларнинг жонкуярлиги, касбига садоқатини, сидқидилдан тиббий хизмат кўрсатишларини алоҳида баҳолашади. Ҳамширалардан эса, акушерка Элиза Эргашева, лаборант Элмира Ҳайтбоева, эмлаш ҳамшираси Севара Шоназарова, муолажа ҳамшираси Ифода Ғойибназарова, медицина пункти катта ҳамшираси Насиба Рустамова, тез тиббий ёрдам бўлими фельдшерлари Жўра Турсунбоев, Миролим Миржалиловларнинг фаолияти барчага ўрнак, десак муболаға бўлмайди. Суҳбат чоғида врачлик пункти бош шифокори бугунги кунда соғлиқни сақлашга берилаётган юксак эътибордан мамнун кайфиятда тиббиётдаги янгиликлар, яъни кўп этапли йўналишдан икки этапли хизмат кўрсатишга ўтиш ҳар-хил сарсон-саргардонликсиз беморга ташхис қўйиб, даволанишга йўлланма бериш ёки оила-вий соғлиқни сақлашни назорат қилиш, яъни умумий амалиётнинг йўлга қўйилиши яхши самара бераётганини алоҳида таъкидлаб ўтди. 2005 йил «Сиҳат-саломатлик йили» дастуридан келиб чиққан ҳолда, қишлоқ врачлик пункти фаолияти янада кенгайиши, соғлом она ва соғлом бола, туғиш ёшидаги аёллар саломатлигига, оналар ва болалар ўлимини олдини олишга, кекса ва қаровчиси йўқ кексаларга медицина ёрдами кўрсатишни янада такомиллаштираётганликлари ҳақида батафсил тўхталди.

Хисорак врачлик пунктида элу юрт соғлиги йўлида фаолият олиб бораётган бир гуруҳ шифокорлар чин маънода эзгуликнинг бошини тутган инсонлардир. Юртимизда ана шундай оппоқ либослари сингари оқкўнгилли инсонлар кўпайсин ва уларнинг халқ фаровонлиги йўлидаги улкан меҳнатларига зафарлар ёр бўлсин деймиз.

Гулноза ТУРҒУНБОЕВА.

Мулоҳаза бекати

МЕН АНГЛАГАН ҲАҚИҚАТ

Қўлимда оппоқ қоғоз. Унга нималарнидир ёзмоқчиман. Нималарни ёзишим мен билан қоғознинг эмас, қалам билан дилини ёзмаса хотиржам бўлолмайдиган кўнглимнинг ихтиёрида. Мана шу қоғоз пистачи холанинг қўлига тушса, навбатдаги харидорга писта ўраб бериши турган гап. Баъзан китобларнинг варағини йиртиб буюм ўрашга, тандирга ўтқич қилишга ёки бошқа мақсадларда ишлатишга журъат қилаётганларни кўриб қоласиз. Ўзингиз ҳам шундай қиларсиз, балки. Тўғри-да, ҳеч ким ўқимайдиган, даврга атаб ёзилган китоблар ўтқичдан бошқа нимага ярайди, деб ўзингизни оқлашингиз мумкин. Демак, қоғознинг қадрини унга ёзилган сўзнинг салмоғи белгилар экан. Мен фақат бир нарсага, Абдулла Қодирийнинг асарлари ҳар қачон, ақли расо одамнинг қўлида бўлса, қадр топишига аминман. Яхши китоб ҳеч қачон эскирмайди.

«Ўткан кунлар»ни ўқимаган ўзбек бўлмаса керак. Тўғри, ҳозир ёшлар орасида китобхонлик даражаси жуда паст. Кўпчилик асарнинг ўзини ўқишдан аввал шу асар асосида яратилган кинофильмни кўриб қўйгани учунми, «китобини ўқимасам ҳам бўлаверади» деб ўйлайди. Бироқ китоб қуёш бўлса, асар асосида ишланган фильм у тараётган нурнинг бир парчаси, денгиздан қатра, холос. Ишонмасангиз, «Ўткан кунлар»ни бир ўқиб кўринг, аввал ўқиган бўлсангиз, яна қайта ўқинг, ўқийверинг... Ўшанда мен англаган ҳақиқатни сиз ҳам англаб етасиз. Яхши китоб ҳеч қачон эскирмайди, ўлмас асар муаллифи мутолаа давомида ёнингизда туради, сиз билан суҳбатлашади.

Абдулла Қодирийнинг кимлигини билмоқчи бўлсангиз, унинг асарларини севиб ўқишингизнинг ўзи кифоя қилмайди, ёзилмаган, сўзлар соясида яширинган сирларни идрок қилиш ҳам керак.

Қодирийнинг танқидий, публицистик руҳда ёзилган асарларида эса, замон ва замондошларнинг иллатлари очиқ-ойдин ифодаланган. Адибнинг ўғли, таниқли қаламкаш ва шифокор Ҳабибулла Қодирий қаламига мансуб «Отам ҳақида» номли китоб мутолаасидан кейин ёзувчи Абдулла Қодирий ҳаёти ва асарларининг яратилиши, тақдири ҳақида кўп нарсаларни билиб олдим.

«Калвак маҳзумнинг хотира дафтаридан» ҳажвий қиссасида ёки «Тошпўлат тажанг нима дейди» ҳажвияларидаги ҳамма воқеалар реал ҳаётдан олинган. Шунинг учун Калвак маҳзум, Тошпўлат тажанглар тўғри танқиддан ранжиган ва ўз вақтида сири фош бўлиб, халқ орасида кулгуга қолгани, бошқа шаҳарга кўчиб кетишга мажбур бўлгани ҳам маълум. «1968 йилнинг қиши эди, «Тошпўлат...» ҳангомасига доир қизиқ бир учрашув бўлган...» деб хотираларини ёзади Ҳабибулла Қодирий. Унинг ёзишича, Ҳабибулла ака Тошкентдаги 10-шаҳар касалхонасида навбатчиликда эканлар. Етмиш-етмиш беш ёшли, юзлари чечак изли, тилла тишли, озғин, бўйдор бир бемор «Отангиз бир вақт газетада мени роса боплаганларда... 1924-25 йилларда мен молияда налогбоши-инспектор бўлиб ишлаганман... Шунда отангиз:»Халққа ноҳақ солиқ солдинг!» деб «Тошпўлат тажанг...» да мени танқид қилган эдилар. Ўшанда ўзимиз ҳам «давр келди» деб, қулочни кенг ёзиб юборган эдик-да... Жазоку тортмадим. Аммо танқиддан кейин Тошкентдан кўчиб кетишга, узоқ йиллар бошқа шаҳарда яшашга тўғри келди. Негаки, халқ ўртасида кулгига қолиб бир оз иснод орттирдик-да...» дейди.

Абдулла Қодирийнинг ўзи таржимаи ҳолида шундай ёзади: «Мени бойлар, эшонлар кўра олмас эдилар. Чунки мен уларни ишчи тилидан чаққан ва сирларини очувчи душманлари эдим». Ҳа, фельетонлар қироли Жулқунбойнинг душманлари кўп эди. Муҳаммад Юсуфнинг «Қора қуёш» достонини ўқиганмисиз? Унда шундай сатрлар бор:

Мана,
Қодирийни қилишар сўроқ:
—«Ўтган кун» деган шеър сизникими?
—Ҳа.
Аммо у шеър эмас...
—Жим бўлинг, ахир.
Шеърми ё бошқами, автори сиз-да.
Тамом.
Бошқа гапга қолмайди ҳожат.
терговчи-пайғамбар,
Терговчи-худо.
Темир зотдан келган буйруқ-ижозат,
Ўзбек яна битта ўғлидан жудо.

Шу тариқа адибнинг умрига якун ясалган. Халқнинг асл фарзандлари, зиёли, истеъдодлилари айбсиз айбдор бўлиб қолган. Ўқувчилик йилларимда «Шарқ юлдузи» журналида қатағон қурбонларини сўроқ қилиш вақтида ёзилган тарихий ҳужжатларни беришгани, ўқиганим, йиғлаганим ёдимда.

«Ўткан кунлар» билан эгизак «Меҳробдан чаён»нинг ўзи бир дунё. Синчиклаб ўқисангиз, Қодирийнинг шу икки романида ҳам ошиқлар ҳаё билан сўзлашишади. Қизларимиз Кумушдан, Раънодан кўп нарсаларни ўргансалар арзийди, фақат Зайнабнинг йўлини тутиб ожизлик қилишмаса бўлгани. Назаримда, Зайнаб ҳам ижобий қаҳрамон. Негадир Зайнабни қоралолмайман, гўё у ошиғу, севги армони. Балки, у Кумушнинг қотили дерсиз. Йўқ, у ҳам қисматнинг қули, қурбони. Мен асар қаҳрамонларини яхши-ю, ёмонга ажратмоқчи эмасман, экранларга маҳлиё, муҳаббатни кинолар, телесериаллардаги ошиғу маъшуқлар ораси-даги муносабатларга тенглаштириб қўяётган, енгил-елпи дил изҳоридан иборат сўзлар асосида куйланаётган қўшиқларга жўр бўлаётган йигит-қизларимизнинг фикру хаёлида китоб ўқиш истаги йўқлигидан хавотирдаман. Эҳтимол, нима қилиш ҳар кимнинг ўз истаги, дерсиз. Тўғрику-я, лекин Қодирийнинг қаҳрамонлари билан таниш бўлмасангиз, ҳар қанча бо-ю, бадавлат бўлманг, маънавий камбагаллигингизча қолиб кетаверасиз.

Ўй ёмон, бир ўй мени қийнайверади, Қодирий ва унинг тақдирдошларининг асарларини қўлдан қўймай ўқиёляпмизми? Ахир улар эскирмайдиган китоблар. Ёшларимиз нималарга қизиқяпти, бўш вақтини қандай ўтказяпти?! Ўзингиз-чи, ўзингиз нима қиляпсиз? Бир пайтлар «Ўткан кунлар»ни ҳам яшириб ўқишга мажбур бўлишган экан. Ҳозир бундай давр эмас-ку!

Гулбаҳор ОРТИҚХЎЖАЕВА

ЎН ТЎРТИНЧИ ФЕВРАЛ...

КИРИШ

Феврал-яхши ой. Қиш бўйи рутубатдан толиққан кўнгилларга баҳор нафасини яқинлаштиради, ҳар-қалай, қишдан кейин баҳор борлигини, кўклам келишини англатиб туради. Бугина эмас, феврал ойи миллатини ҳурмат қилаётган ҳар бир ўзбекка ўзининг кимлигини эслатиб турадиган ой. 9 феврал-бобомиз Низомиддин Алишер Навоийнинг, 14 феврал-Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг таваллуд кунлари. Бир устозимиз айтганидек, бу кунлар ижодкорлар, қалам соҳиблари учун юрагини тўка-диган кунлар. Ўзбек миллатининг чин маънодаги миллий байрамлари. Миллий байрамлар. Гўзал сифатлаш. Миллий-ўз-ўзингники, томирингда оқаётган қондек, жисмингдаги жондек азиз дегани, менимча. Катта тантаналар билан нишонланадиган бу байрамларнинг асоси, сабаблари мавжуд. Халқимизнинг юрак-юрагига бу байрамлар сингиб кетган, ундан сабаб ҳам ахтариб ўтиришмайди, улар учун шу байрамлар ўзларининг эканлиги билан азиз. 1 сентябр-Ўзбекистон истиқлолга эришган кун, 21 март-Наврўз, Шарқ халқлари ҳисобига кўра Янги йил, ҳайит айёмлари, буюк аждодлар-мизнинг таваллуд кунлари, қадимий шаҳарларимизнинг тўйлари-буларнинг бари ўзбек халқи учун азиз байрамлар.

АСОСИЙ ҚИСМ

Кириш сўзимиз чўзилиб кетмадимикан? Муддаога ўтадиган бўлсак, биз шу кунгача 14 феврални буюк шоҳ ва шоир, моҳир сарқарда, давлат арбоби Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг таваллуд куни сифатида билардик ва нишонлардик. Ҳозир ҳам шундай...ми? Худога шукур, ҳозир ҳам шундай лекин... бир «лекин»и бор...

14 февралга яна бир таъриф борки, феврал ойи киргандан бошлаб FM радиоканалларини диққат билан тингласангиз, кўчалардаги афишаларга эътибор билан қарасангиз, энг осон йўли ўзингизни гўлликка солиб қўл ушлашиб, бирбирининг пинжига кириб кетай-кириб кетай деб турган жуфтликдан гарчи ноқулай бўлса-да «кечирасиз, бугун қандай кун?» деб сўрасангиз билиб олласиз. Тўғри, бунинг учун Маъшуқанинг «замондан орқада қолганмисиз?» деганга яқинроқ маъноларни берадиган нигоҳига дучор бўласиз лекин шунга яраша саволингизга жавоб оласиз. «Отойининг туғилган йили»даги талаба қиз Машрабнинг оти нега Машраблигини билганидан мағрурланиб жавоб берганидек, Маъшуқа ҳам билимдонлигини намойиш қилганча, ялял яшнаб жавоб беради:

—Севишганлар куни!

Жавобни олдингиз. Ошиқ-маъшуқнинг «муҳим ишларига» ҳалақит берманг. Энди индамай йўлингизга кетинг. Ҳайрон бўляпсизми? «Ахир бугун Мирзо Бобурнинг туғилган куни» дейсизми? Отангизга раҳмат. Асли биз ҳам шу ҳақда гапирмоқчийдик.

Авлиё Валентин куни. Бу-бизнинг ёшлар севишганлар куни дея таъриф бераётганлари — 14 февралдаги «байрам»нинг тўлиқ номи. Юқорида айтилгандек ҳар бир байрамнинг нишонланиш сабаби бўлади. Байрамларимизга сабаб ахтариш шарт эмас, деб ўттандик, миллий бўлганидан кейин ўзимизнинг байрам-да. Лекин Авлиё Валентин куни бундан мустасно. Озгина фикри бор одам номиданоқ англайди бу-бизга, ўзбек халқига тегишли байрам эмаслигини.

СЕВИШГАНЛАР КУНИ МАНЗАРАЛАРИ

14 феврал. Шу куни кўчалар жуфтликлар билан гавжум. Кечга яқин кўринг «севишганларни». Айниқса, Сайилгоҳ кўчасида... Қўл ушлашиб кетаётган ким, бир-бирига совға тутқизаётган ким. Концертларга навбат кутаётган киму, кафе, дискотекаларга қўлтиқлашганча ошиқаётганлар ким. Ора-орада бировнинг қизига гап отиб қўйиб «ширин» гап эшитаётганлар ҳам кўп. Хуллас, бу издиҳомда ит эгасини мушук бекасини танимайди. Хилват жойларнику қўйинг, очиқ, ёруғ жойлар ҳам севишганларнинг «эркин ҳаракат»лари билан тўла. Уларга қарашга уялманг, бошингизни адл тутинг. Ахир бугун-Севишганлар куни. Ҳай-ҳай, шундай кунда ёлғиз юриш ёмонда-а? Буям майли, Мирзо Бобурни «жиннилар»ча яхши кўрадиган севишганлар куни ҳақида гап кетса энсаси қотадиган севгилингизнинг ёнингизда йўқлиги сабабини атрофингиздаги «бахтиёр жуфтликлар» билиб қолмаса бўлгани.

13 феврал. Дугонам Нигоранинг деганлари. «Феруза қарз сўраб келди. Эртага, Севишганлар кунига «йигити»га совға олмоқчи экан. Оддийроқ совға бўлмасмиш. Жаҳлим чиқди. «Пулим йўқ» дедим. «Нима сотиб олсам экан?» деганди, тилим ўлгур ёмон-да, «ўтган йилгисига нима совға қилгандинг?» деб юборибман. Мендан аразлаб қолди. Тўғриси, пулим бор эди. Лекин бемаъни бир байрамни деб... Битта Фе-рузамас, ҳар йили шуни деб қанча талаба сарсон. Қийналган бошқалар, менга нима дегим келади-ю... ачинасан-да одам. Севишганлар куни деса эсимга Фармонбибининг гаплари тушади. Хўрозқанд чет элники десанг, ётволиб ялашади. Очиғини айтсам, тушунган одамга бу байрам на ўзбекчиликка, на динимизга тўғри келиши шундоқ аён бўлиб туради. Куюнаверсам дуоналарим ақл беришади «сен фақат ёмон томондан қарайверма, яхши кун бу» деб. Кўчада ҳар куни ҳам дуч келадиганимиз лекин айнан шу кунга келиб авж олиб кетадиган жуфтликларнинг беҳаё қилиқлари-чи? Буларга ҳам яхши кўз билан қараш керакми? Шу кунни байрам қилаётган ўзбек ёшлари, тенгдошларимиз шунча бемаъни ишларнинг ўрнига «Бобурнома»ни бир дилдан ўқиб чиқишса, бу кунга Бобурнинг таваллуд куни деб қарашни ўргани-шармиди...»

15 феврал. «Байрам»нинг эртаси. Сайилгоҳ кўчаси... Йигит ва қиз суратга тушишяпти (кеча байрамдан кеч қолишган бўлса керак). Суратқаш уларни бир-бирига ёпиштиролмай овора. «Сиз яқинроқ туринг, худди бегоналарга ўхшайсизлар-а? Аканинг қўлларини ушланг, қўлларини.» Бу чорловлардан кейин қиз билан йигит қўл ушлашиб суратга тушишди. Суратқашнинг бояги гапларига қўшимчаси қулоққа чалинади. «Боракансизу. Ахир байрам кунлари бўлса, севишганлар куни, Севишганлар кунида эса, Лайли-Мажнунларга (сирли кўз қисиб қўяди) ҳамма нарса мумкин.»

Ҳар йили 14 феврал келаверса, хавотирим ошади. «Севишганлар куни»нинг тарғиботчилари газеталар эканлиги хунобингни оширади. Радиоларга-ку, Худо беради-айрим жумла тузишни билмайдиган радиобошловчилар «байрам билан барча севишганларни чин дилларидан қутлайвериб», уларга бири боғдан, бири тоғдан келган тилаклар билдиравериб қулоқ-миянгни еб қўйишади. Афишаларни ўқисанг... воҳ-воҳ, «Севишганлар куни муносабати билан барча севишганларни таклиф этамиз.» Концерт номи «Севгим абадий». Қатнашчиларини ўқиб энсанг қотади. Бирортасининг севги ҳақида, умуман, маънолироқ қўшиғи йўқ. Барининг қўшиқлари раҳматли Жўрахон Султонов, Маъмуржон Узоқов, Ботир Зокировларни гўрида тик турғизадиган чинқириқлардан иборат. Қани эди, шу куни мамлакатимизнинг муҳташам санъат саройларида Навоий, Бобур, Фузулий, Огаҳий, Нодирабегим ғазаллари билан айтиладиган қўшиқлар юртимизнинг асл ҳофизлари, саънат усталари ижросида янграб...

Асли дилдан севганлар учун ҳар бир кун, нафақат ҳар бир кун, ёр билан ўтган ҳар лаҳзаси муқаддас эмасми? Севги кўз-кўз қилинадиган туйғуми? Кейинги йилнинг 14 февралигача севишганларнинг қанча қисмининг «севги»си «омон» етиб бораркин? Газеталардан бирида «бу кун муҳаббат изҳор қилинадиган кун» деб ёзади бир талаба. Қизиқ, ҳамма учун муҳаббатини изҳор қиладиган айнан бир кун ҳам бўлар экан-да! Унда буни муҳаббат дейишнинг нима ҳожати бор?

«Авлиё Валентин куни»га атаб саҳифа тайёрлаган газеталар Мирзо Бобурнинг дилбар асарларига , бу зот ҳақида ёзилган рисолаларга қанча ўрин ажратишган? Бу «байрам» билан барча севишганларга тинмай таблиқлар йўллаётган FM радиоканаллари орқали улуғ шоир ғазаллари билан айтиладиган қайси қўшиқлар эшиттирилиб борилди экан? Ҳай-й, Бобур бобо, менга нима, ҳали севги нималигини билмаган йигит-қизлар севишмоқдан ортиқ севишсин. Менга алам қиладигани, Сизнинг таваллуд кунингизга ўзбек ёшларининг «Авлиё Валентин куни»ни эш қилишаётгани. Мен эса... бу кунни бутун бир ўзбек миллати Сизнинг таваллуд кунингиз дея эъзозлашини истардим...

ХУЛОСА

Эрамизнинг III асрида Рим императори Клавдий қонун чиқариб, ўз армияси мустаҳкамлигини сақлаш мақсадида аскарларга оила қуриш ва фарзанд кўришни таъқиқлаб қўяди. Ёш руҳоний Валентин эса, севиб қолган аскарлар билан уларнинг маъшуқаларига яширинча никоҳ ўқиб юраверади. Бу ҳолдан хабар топган император Валентинни ўлимга ҳукм қилади. Турма бошлиқларидан бирининг қизини севиб қолган Валентин қатлдан бир кун олдин севгилисига мактуб йўллайди ва мактубга «Сенинг Валентининг» дея имзо қўяди...

«Авлиё Валентин куни» тарихи ҳақидаги афсоналардан бири.

* * *

Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг шахси, саркардалик фаолияти, шоирлик истеъдоди, инсоний камолоти эътироф этилган сўзлар борки, бу сўзларни айтган инсонлар дилдан ва холис баҳо берадилар бу зотга ва улар фақат мақтов учун айтилмаган. Мирзо Бобурнинг ўзига, атрофидаги инсонларга, воқеликларга берган энг холис баҳоларига «Бобурнома»ни ўқигач гувоҳ бўлиш мумкин.

Мен юқоридаги сўзлар билан дунёнинг бошқа халқлари нишонлаётган байрамни қоралаётганим йўқ. Бутун дунё нишонлаётган бўлса, уларнинг 14 февралда бошқа байрамлари йўқдир, балки. Аммо ўзбекнинг ўз байрами бор. Чин ўзбек учун 14 феврал-Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг таваллуд куни! Юракдан севган, муҳаббатини ёмон кўзлардан асраб-авайлаб, дийдор соғинчларида яшаётган севги соҳиблари учун эса, ҳар кун севги кунидир.

ЗУМРАД ВАҲОБОВА.

ЯШАШГА ВАҚТ ЙЎҚ

ёки энг аччиқ баҳона (талаба мактубидан)

«Миллий тикланиш» почтасидан

Бугун яна Сизни эладим. Чунки, яна юрагим оғриди (Қизиқ, ҳар доим шу—Сизни фақат кўнглим йиғлаганда эслайман).

Буни қаранг, ўзим учун ўзим яшайдиган пайт ҳам келиб қолибди. Аммо шуни ҳам эплолмаяпман. Яшашни билмаяпман. Аниқроғи, бунга вақт етмаяпти. О, ВАҚТ! У менинг асосий рақибим. Қанча курашмадим—а, у билан!

Гапларим жуда кўп қийинчиликларни кўрган одамникига ўхшаб кетмаяптими? Мен ҳали ҳеч қанча яшаганим йўқ (Ўзи яшадиммикан?).Аммо оз бўлса—да, ҳаётни тушундим. Оқ—қорани тандим. Ўзимча ҳақиқатлар тўқидим. Бу ҳақиқатларим Ҳаққа етиб боришига умид қилдим...

Биламан, Сиз менга ишонасиз. Назарингизда, мен яшаяпман. Кошкийди, шундай бўлса! Талабалик менга кўп нарсани ўргатди. Чинакам ҳаёт дарсидан сабоқ берди. Хор бўлдим, зор бўлдим. Тушундимки, ҳаёт мен ўйлагандек эмас экан. Ўзимча «афоризм» ҳам ёзиб қўйибман: «Ҳаёт гўзал, фақат буни ҳис қила билиш керак». Лекин ҳис қилиш учун ҳам яшаш керак—ку! Мен эса... Йўқ, ҳаётдан ҳечам нолимайман. Айбим шуки, мен ҳаётга кўниколмаяпман. Тўғриси, буни истамайман ҳам.

Эсингиздами, Сиз фақат еб—ичиш, роҳат—фароғат ҳақида ўйлайдиган кишиларни учратганда: «Бунинг куни ўтса бўлди» деб қўярдингиз. Илгари бу сўзларни унча яхши тушунмас эдим. Мана, энди мен ҳам ўшаларга ўхшаб қолдим. Куним ўтса бўлди...

Қорним тўқ бўлса, моддий жиҳатдан қийналмасам, дейман. Ва бунинг учун тинмай ҳаракат қиляпман. Шу яшашми? Ўйлашимча, яшаш кўпроқ руҳнинг, кўнгилнинг «манфаат»лари учун бўлиши керак. Вужуд у қадар муҳим эмас. У руҳ ва кўнгилнинг олий истаклари учун хизмат қилиши керак.

Одамларга кўмак бериш, меҳр кўрсатиш ҳам яшашдир. Мен (аниқроғи, биз) эса, ўзгалар ғамига бепарвоман. Қўшним билан ишим йўқ. Ҳатто баъзан Сизни ҳам унутиб қўяман...

Менимча, яшаш—ўзликни англаш учун берилган қисқа (ҳа, жудаям қисқа) бир фурсат. Мен кимман? Бу саволга жавоб топиш учун ҳам яшаш керак...

Баъзан, ташвишлардан холи бўламан. Ўшанда яна яшаш ҳақида ўйлайман. Бир лаҳза бўлса ҳам яшай олдиммикан?! Кимман ўзи?..

Тириклик кўйида югуришим керак. Хатимни ҳам тугаллай олмадим. Тушунасиз—ку, вақт йўқ, Онажон, вақт йўқ!

Беҳзод ФАЗЛИДДИН

Ойбек таваллудининг 100 йиллигига

АДИБ ҲУЗУРИДА ЎН ТЎҚҚИЗ ДАҚИҚА

1964 йилнинг охирги қор-қировли кунларидан бири – янглишмасам, 29 ёки 30 декабрь. Устоз Ғулом Каримов ва Субутой Долимовлар таклифи, Зарифа опанинг розилигига кўра Ойбекни янги йил ҳамда қутлуғ 60 ёшга тўлиши билан олдиндан табриклаш ниятида, улуғ адиб хонадонига ташриф буюрадиган бўлдик. Университетда бирга ишлайдиган Ойбекнинг тўнғич келини Ҳулкар орқали бу ният адиб хонадонига етказилганида Ойбек ҳам, Зарифа опа ҳам уни мамнуният билан қарши олганликларини эшитиб, бошимиз кўкка етгандай бўлди. Ташриф соат 3 га белгиланди. Зарифа опа зарур жамоат ишлари билан банд бўлганликлари туфайли ўша пайтда уйда бўла олмасликлари учун узр сўраб, бизни кутиб олишни катта ўғли Омонбек билан Ҳулкарга топширибдилар, фақат эски қадрдонлар гапга, ҳасби ҳол изҳорига тушиб кетиб Ойбекни толиқтириб қўймасинлар, дея ҳазил қилибдилар. Ҳулкар буни ётиғи билан Ғулом акага айтди. Андиша ва ички маданият бобида тенгсиз аллома Ғулом ака «Ўзим ҳам шундай фикрдаман, Ойбек ака ҳузурида 15 минутдан ортиқ ўтирмаймиз» дедилар.

Зарифа опанинг бу учрашувдан бир оз «хавотир» олиши бежиз эмас. Ғулом Каримов, Субутой Долимовлар Ойбек билан Зарифа опанинг болалик, ўсмирлик қадрдонлари; Субутой ака Ойбек билан «Намуна» мактабида бирга ўқиган, мамлакат янги тур мактаби тарихида илк деворий газета «Тонг юлдузи»ни бирга чиқаришган, «Намуна» Навоий номли интернат мактабига, сўнг Тошкентдаги энг нуфузли Наримонов номидаги таълим-тарбия техникумига айлантирилгач, Ойбек ҳамда Зарифа опалар билан биргаликда шу масканда ўқишни давом эттирган. Кейинроқ Ғулом Каримов ҳам айни шу техникумда таълим олган. Уларнинг шахсий- ижодий ҳамкорлиги бир умр давом этди. Бунинг устига болалик қадрдонлари Ғулом ака билан Субутой акалар ишлаган Миллий университет ҳам Ойбек учун ниҳоятда қадрдон эди. Бўлғуси адиб шу масканда ўқиб, олий таълим дипломини олган, 1935 йилга қадар университетда дарс берган. Унинг азиз фарзандларди – қизи Гулранг, кенжа ўғли Суюнбек шу даргоҳда ўқиди; Гулранг шарқшунос олима, фан номзоди бўлиб етишди, шарқ фа-культетида иш бошлади, ҳозирги кунда Шарқшунослик институтида фаолиятини давом эттираётир. Суюнбек кимё факультетида таълим олиб, сўнг шу ерда фан номзоди, доктори даражаларига эришди, профессорига қадар шу ерда ишлади. Адибнинг тўнғич ўғли Омонбек МГУни битириб қайтгач, умрининг охиригача тарих факультетида, умр йўлдоши Ҳулкар эса филология факультетини тамомлаб, шу даргоҳда номзодлик диссертациясини ҳимоя қилиб, то нафақага чиққунча шу ерда фаолият олиб борди. Улкан биолог олим академик Бекжон ўқишни шу даргоҳда бошлаб, сўнг МГУда давом эттирди, уни тугатгач, университетимизда фаолиятини бошлаган, номзодлик, докторлик илмий даражаларини эгаллаган, узоқ йиллар биофизика кафедрасини бошқарган, ҳозирги кунда ҳам университет билан ҳамкорлигини узган эмас...

Учрашув кутилганидан ҳам зиёда, ғоят самимий бир тарзда бошланди. Ўша дақиқаларга қадар мен Ойбекни кўча-кўйларда, адабий анжуманларда, маросимларда кўп бор кўрганман. 1955 йили университетда адибнинг 50 ёшга тўлиши муносабати билан ўтказилган адабий учрашувда талабалар номидан табрик сўзи айтаётганимда бу авлиёсифат алломанинг менга тикилиб турган нурли чеҳрасига, ёниб турган кўзларига нигоҳим тушиб, умримда ҳеч бўлмаган ажиб ҳолатга тушганим, ўзимни йўқотиб қўйганим ҳамон эсимда...

Бу галгиси ўзгача: Миллий адабиётимизнинг Ойбекдек тирик классигини унинг ўз хонадонида болалик қадрдонлари, устозлар даврасида кўриш ҳаётимдаги энг азиз, ғоят бахтли дамлардан деб биламан. Ғулом ака, аввало, бизларни Ойбек билан таништирди, сўнг ҳаммамиз, қолаверса университет жамоаси номидан уни кириб келаётган янги йил, қутлуғ 60 ёши билан қутлади. Ойбек ўзида йўқ шод, қўли кўксида хиёл бош эгиб ташриф ва қутлов учун миннатдорчилик билдирди. Ўша топда адибнинг косасига сиғмай турган сеҳрли кўзларида чексиз қувонч ва қандайдир ўкинч ёшлари қалқиди; адиб даврадагиларга буни сездирмаслик учун кафтлари билан дам-бадам кўз ёшларини артар эди.

Ойбекнинг нигоҳи бирдан Субутой акага тушди. Ҳаяжон билан гапга киришди. Бир оз тутилиб, қийналиб айтган гапларидаги «Субут, Субой, Усмон-бек, «Намуна», «Тонг юлдузи», дутор, ушшоқ» деган жумлалардан гап нима устида бораётганлигини ўтирганларга маълум эди. Субутой ака эса одоб билан секингина бош силтаб, такрор-такрор ҳам қувонч, ҳам ҳазин бир оҳангда «Эҳ, Ойбек ака, у кунлар ўтди-кетди» деб қўяр эдилар.

Ўша топда Субутой ака бизга кўп бор сўзлаб берган Ойбек билан боғлиқ хотиралари хаёлимдан ўта бошлади. Домланинг айтишларича, асл исми шарифлари Усмонбек Долимов бўлган, аввал мактабда, сўнг техникумда ўқиб юрган кезлари «Усмонбек» тахаллуси билан шеър, ҳикоялар битган, илк бор истеъдодли ёш шоир Ойбекнинг назарига тушган, Ойбек таклифи билан «Тонг юлдузи» газетаси ҳайъатига жалб этилган, шу тариқа уларнинг шахсий қадрдонлиги, ижодий ҳамкорлиги бошланган. Усмонбекнинг «Субутой» тахаллусини олиш тарихи ҳам қизиқ. Гап шундаки, бу ҳол узоқ вақт сир сақланиб келди. Ўша кезлари техникум мудири Шоҳид Эсон афанди ва у билан бирга Туркиядан келган Иброҳим афанди маърифатли зиёлилардан бўлган. Эсон афанди асли мантиқ фанидан дарс берса-да, тарих, адабиётга ниҳоятда қизиққан, жаҳон ва туркий халқлар тарихи, адабиётидан чуқур хабардор бўлган, айниқса, ёш истеъдод эгаларига айрича аҳамият берган, уларни миллий ифтихор, жасур ватанпарварлик руҳида тарбиялашга интилган, жанговор шарқия – марш шеърларни ёд олдирган, айни пайтда Яҳё Камол, Ризо Тавфиқ, Абдулҳақ Ҳамид, Ҳолид Фахрий, Ўрхон Сайфий, Номиқ Камол, Зиё Кўкалп каби янги турк шеърияти намоёндалари ижоди билан таништирган, улар асарларини мустақил мутолаа қилишни маслаҳат берган. Бугина эмас, истеъдодли ёшларга қадим туркий шавкатли сиймолар номларини, чунончи, Мусо Тошмуҳаммад ўғлига «Ойбек», Усмонбек Долимовга «Субутой», Зуҳуриддин Салоҳиддиновга «Олтой» исмларини адабий тахаллус сифатида тавсия этган, улар ҳам ўз навбатида бу табаррук исмларни мамнуният билан қабул қилганлар. Усмонбекка ҳаётда илк бор «Субут», «Субутой» деб мурожаат этган, деворий газетадаги шеърини «Субутой» тахаллуси билан чиқарган айни ўша болалик дўсти – Ойбек бўлган... Домла шу ҳақда сўзлар экан, ҳар гал «Бу гапларни ҳеч кимга айта кўрма, «нозик жой» одамларининг қулоғига бориб етса, айтган мен ҳам, эшитган сен ҳам балога қоламиз, пантуркчилар думи деб авахтага жўнатишлари ҳеч гап эмас» дея огоҳлантирар эдилар.

Домлада болаликдан шеърий истеъдод билан баробар бир ҳофизга лойиқ ширали овоз, бир моҳир созандага муносиб созандалик иқтидори ҳам бўлган. Ўзи дутор жўрлигида куйлаган мақом наволари билан Мулла Тўйчи ҳофиздек буюк санъаткор, В.А.Успенский каби санъатшунослар эътиборини қозонган. Ойбек дўсти Субутойдан дутор машқлари, хусусан, дутор жўрлигида ушшоқ тинглашни ниҳоятда хуш кўрган. Мактабдош дўсти Мурод Шамснинг Чақардаги боғ ҳовлисида, ҳовуз бўйидаги сўлим супада ушшоқнинг энг авжида – ўнинчи пардадан бошлаб завқ-шавқ билан тўлиб-тошиб айтганини, Ойбек куйдан чексиз яйраб маст бўлганини кўп бор эслар эдилар. «Умрим бўйи мен куйлаган ушшоқ авжининг чўққиси ўша бўлди, бундан кейин бу пардага ҳеч қачон кўтарила олган эмасман. Сизлар тинглаётган ушшоқни аранг тўртинчи пардадан бошладим» дея илова қилиб қўяр эдилар.

Ўша ушшоқ янграган боғ, ҳовуз, ҳовуз бўйидаги машҳур супа 50-йилларда ҳам сўлим ва обод эди. Таниқли тилшунос олим Мурод Шамснинг ўғли Эркин билан университетда бирга ўқирдик. Эркин таклифи билан улар хонадонига бориб турардик. Ёз кунлари борганимизда, домла бизларни хуш

қабул қилиб, ҳовуз бўйига таклиф этар, «Бу табаррук жой, бу супада Ойбек, Субутойлар базми жамшид қуришган, мана шу ҳовузда мириқиб чўмилишган, сизлар ҳам уларга ўхшаб яйраб ўтиринглар», дея бизларни ёлғиз қолдирарди.

Субутой ака фақат мумтоз куйлар ижрочисигина бўлиб қолмай, замонавий шоирлар, жумладан, Чўлпон, Ойбекларнинг янгича йўналишдаги шеърларига куйлар басталаган, уларни ўзи жўшиб куйлаган. Улардан эсда қолган айрим намуналарни улфатчилик давраларимизда куйлаб берардилар.

Субутой ака ҳаётда асосан педагог-мураббийлик, адабиётшунослик йўлидан кетган бўлса-да, бир умр мақом ва шеърият шайдоси, аломат созанда, хонанда, қалбан эса шоир бўлиб қолди. Субутой аканинг илк шеърияти билан танишиб «Домла, нега шеъриятни давом эттирмадингиз, шеъларингизни китоб ҳолида чиқармадингиз?» деб сўраганимда, «Менинг машқларим Ойбек лирикаси қаршисида ожиз эканини сездим, Ойбек олдида шоирликка даъво қилишга уялдим» дея жавоб қилган эдилар.

Аслида шеърий истеъдод бобида Субутой ака кўпгина тенгдош-замондошларидан қолишмас эдилар. Ойбек вафоти муносабати билан 1968 йилнинг саратонида битилган устознинг мана бу сатрларини тинглаб кўринг-а:

Ойдин кеча сокин ётган
қабрингни
Зиёрат қилай деб кўргали
келдим.
Ҳижронли турбатинг ҳокига
мен ҳам
Ҳасрат-ла юзимни сургали
келдим.
Кеча «Туйғулар» ла «Кўнгил
найлари»н
Дарду алам билан чалгали келдим.
Чаман гуллар билан тўлган
қабрингдан
Кўз ёшларим билан ўпгали
келдим.
Хаёлим паришон, кўзларим гирён,
Қалбимда сақланур аламли
ҳижрон,
Фарёдим, фиғоним бутун бир
жаҳон,
Эй муҳтарам шоир, изладим,
келдим...

Бунақа оловли, дардли сатрларни фақат садоқатли дўст-шоиргина биттиши мумкин...

Ойбек бир мунча фурсат Субутой ака билан дийдорлашгач, Ғулом Каримовга юзландилар, соғлиқларини, ишларини суриштирдилар, сўнг кечмиш хотираларини, яқин ўтмишнинг маломатли кунларини ёдга олдилар. «Дарслик... жаҳолат, жаҳолат... даҳшат...» деган сўзларини эшитиб бу гал ҳам гап нима устида кетаётганлигини англаб турардик.

Ғулом Каримов Навоий ижоди, XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX асрнинг бошларидаги адабий муҳит устида тадқиқот олиб борган кезлари академик Ойбекдан кўп бор маслаҳатлар олган; Педагогика фанлари илмий-текшириш институтининг директори вазифасида ишлаган кезлари ўзбек адабиётидан дарслик ва ўқув қўлланмалари яратишда адиб билан ҳамкорлик қилган, чунончи, 1950 йили чоп этилган «Ўзбек адабиёти тарихи» дарслигининг Ғулом Каримов қаламига мансуб «XIX асрнинг II ярми ва XX аср бошларида ўзбек адабиёти» сарлавҳали бўлимини Ойбек таҳрир қилган эди. 1952 йил 21-22 февралда бўлиб ўтган Ўзбекистон компартияси марказий қўмитасининг «Республикада мафкура ишининг аҳволи ва уни яхшилаш чоралари тўғрисида»ги масалага бағишланган машъум X пленумида қатор атоқли ижодий зиёлилар, илмий, бадиий асарлар, ўқув дарсликлари, қўлланмалари кескин танқидга учради. «Ўзбекистоннинг янги тарихи»да таъкидланганидек, бу пленум мустабид тузум 40-йиллар охири – 50-йиллар бошларида республикада ижодий ва илмий муассасалардаги «миллатчилар», «пантуркчилар», космополитларни «фош қилиш», Ўзбекистон ёзувчилари, шоирлари, олимларини бадном қилиш юзасидан кенг суръатда ўтказган сиёсий кампаниянинг чўққиси бўлди (Ўзбекистоннинг янги тарихи, Иккинчи китоб. Т., Шарқ, 2000, 513-бет). Ғ.Каримов бошчилигида яратилган «Ўзбек адабиёти тарихи» дарслиги ҳам ана шу кампаниянинг қаҳрига учради, феодал ўтмиш адабиётини идеаллаштириш, миллатчилик кайфиятларига йўл қўйишда айбланди. Бундай кескин айбловларнинг бир учи, табиийки, дарслик муҳаррири Ойбекка ҳам бориб тақалар эди. Пленумда Ойбекдай буюк аллома «жиддий мафкуравий айниш»ликда бадном этилди. Орадан кўп ўтмай дарслик бош муаллифи Ғ.Каримов институт директорлиги, дарсликни нашрга тайёрлаган С.Долимов сектор мудирлиги вазифасидан бўшатилди...

Фалокатнинг шарофати деганларидек, ҳар икки устоз ҳам Миллий университетимиздан паноҳ топдилар, шахсан Ойбекнинг аралашуви, илтиноси билан университетнинг ўша йиллардаги олийжаноб раҳбарияти, Т.Зоҳидов, О.Содиқов, Т.Саримсоқов каби академиклар бу табаррук зотларнинг бошини силади. Ҳар икки устоз бу даргоҳда Ойбек ишончини тўла оқлади, 50-йилларнинг ўрталаридан умрларининг то охирига қадар шу қутлуғ даргоҳда фидокорона хизмат қилдилар. Устоз Ғ.Каримов ўн йиллар давомида «Ўзбек адабиёти тарихи» кафедрасини бошқарди, ўзбек адабиёти тарихининг бутун бир даврини илмий инкишоф этиб берди, Миллий университетимизни республика ва жаҳон адабий-илмий жамоатчилиги тан олган илмий-адабий марказлардан бирига айланишида бу зотнинг хизматлари беқиёсдир. Ойбек Ғ.Каримовнинг бу йўлдаги саъйи-ҳаракатларини ҳамиша қадрлаган, жумладан, Муқимий ва унинг адабий муҳити мавзуидаги докторлик диссертациясига ёзган тақризида устознинг илмий ихтиросини ниҳоятда юксак баҳолаган эди...

Ғулом ака ўша топда адиб кўнглидан кечган изтиробларни юмшатиш ниятида бўлса керак «Ойбек ака, илоҳо, ўша даҳшатли кунлар ўтмиш бўлиб қолган бўлсин, асло қайтмасин. Ўз бошингизда шунчалар ташвиш бўла туриб, ўша кунлари Субутой ака билан менинг жонимизга оро кирганингиз учун бир умр сиздан қарздормиз...» дедилар. Ойбекнинг чеҳраси бирдан ёришиб кетди, «Ҳаммаси яхши, яхши бўлди... Энди у кунлар қайт-май-ди» деди қатъий қилиб.

Ғулом ака аввал соатларига, сўнг ҳамроҳларига бир қур кўз югуртириб «Энди қўзғалсак бўлар» дегандек ишора қилдилар. Ҳаммамиз секингина бош силтаб бу таклифни маъқулладик. Сўнг у киши мезбондан кетишга ижозат сўрадилар. Мезбон эса «Субут, Субутой, ош-палов, дутор, ушшоқ» сўзларини такрор-такрор айтдилар. Бодан бери Ойбек ёнида унинг тутилиб, қийналиб айтган жумлаларини шарҳлаб ўтирган Омонбек «Адам, ўтирингглар, ош-паловхўрлик қилайлик, Субутойдан дутор, ушшоқ эшитайлик деяптилар» деди. Ғулом ака эса бундай самимий таклиф учун Ойбекка ташаккур билдириб, унга таскин бериш ниятида сўзини давом эттирди: «Баҳор, ёз келсин, боғ ҳовлингизга бориб мириқиб гурунглашамиз, ошхўрлик қиламиз, Субутой акадан дуторда куйлар, дутор жўрлигида ушшоқ эшитамиз...»

Ойбекнинг болалик дўстларидан асло айрилгиси келмаётгани шундоқ кўриниб турарди. Адиб чор-ночор меҳмонлар билан бирма-бир қўл олишиб хайрлашди. Табаррук хонадон остонасидан чиқаётганимизда соатта қарасам, 3 дан 19 минут ўтибди. Ойбек ҳузуридаги 19 дақиқалик гурунгда буюк адиб ва унинг болалик қадрдонлари умрининг қирқ беш йиллик ҳам қувончу сурурга, ҳам ташвишу армонларга тўла лавҳалари кўз олдимизда қайта гавдаланганидек бўлди.

* * *

Орадан қирқ йил ўтиб, адиб ҳузуридаги ўша 19 дақиқалик учрашув тафсилотларини эслар эканман, биз адабиётшунос-мунаққидлар, миллий университет профессор-ўқитувчилари бу табаррук зот олдидаги бурчимизни ўтай олдикми, деган ўй хаёлимдан кечди. Сарҳисоб қилинадиган бўлса, кўнгилга таскин берадиган хайрли ишлар адо этилганлигига иқрор бўласан киши.

Аввало, улуғ адиб сув ичган шу қутлуғ даргоҳда таълим олган М. Қўшжонов, Н.Каримовлар ойбекшунослигининг чинакам тамал тошини қўйдилар. М.Қўшжоновнинг «Ойбек маҳорати» номли фундаментал асари шу ерда интиҳосига етди. Ёш истеъдодли мунаққид У.Ҳамдам бир вақтлар Ойбекнинг танқидчиликда менсимай қаралган, салбий баҳоланган «соф лирика»си, «кўнгил шеърияти»нинг асл моҳияти, беназир нафосатини очиб берувчи гўзал бир тадқиқот яратди. Устоз О.Шарафиддинов Ойбек туғилган куннинг 100 йиллиги арафасида «Миллатни уйғотган адиб» сарлавҳали ёниқ бир мақола ёзиб, Ойбек даҳосига кенг жамоатчилик эътиборини жалб этди.

Биламизки, Ойбекнинг янги ўзбек адабиётининг икки забардаст намоёндаси, асосчилари – Чўлпон билан Қодирийга эҳтироми ниҳоятда баланд бўлган, ижодда улар йўлидан борган. Жоҳил танқид Чўлпон шеърияти мафкуравий жиҳатдан зарарли дея рад этиб, улуғ шоирга ташланиб турган бир пайтда, қатъий туриб уни ҳимоя этган, «Чўлпоннинг мафкураси эмас, балки яратган бадиий намуналари ўқулади, воз кечилмайди» деб ёзган. Машъум 37-йил арафасида Қодирийни бадном этиш энг олий нуқтасига кўтарилган бир пайтда адиб «Абдулла Қодирийнинг ижодий йўли» деган рисола ёзиб, улкан ёзувчининг беназир маҳорати, санъати ҳақида сўзлашга журъат этган.

Дорилфунунимизда кейинги ярим аср мобайнида Ойбекнинг ана шу савоб иши изчиллик билан давом эттирилди. О.Шарафиддинов таъқибу таҳдидларга қарамай 60-80-йиллар давомида Чўлпон лирикасининг оташин ҳимоячиси ва тарғиботчиси сифатида майдонга чиқди, ошкоралик ва мустақиллик йилларида унинг ташаббуси ва таҳрири остида Чўлпоннинг аввал бир жилдлик, сўнг уч жилдлик асарлари нашрга тайёрланди. «Адабиёт надур» деган Чўлпон мақолалари ҳамда Чўлпон ҳақидаги замондошлари хотираларидан иборат китоб чоп этилди. Чўлпон ижоди тадқиқига оид илк докторлик, номзодлик диссертациялари шу даргоҳда амалга оширилди... Қодирий ҳақидаги илк номзодлик диссертациясини ҳимоя қилган А.Алиев шу даргоҳ муаллими эди. «Меҳробдан чаён» поэтикаси», «Абдулла Қодирийнинг адабий-эстетик қарашлари» мавзуидаги номзодлик диссертациялари, «Абдулла Қодирийнинг тасвирлаш санъати», «Абдулла Қодирийнинг бадиий дунёси», «Қодирий боғи», «Ўткан кунлар» ҳайрати», «Қодирий қадри» каби китоблар, ниҳоят Б.Каримовнинг қодирийшунослик тарихига бағишланган докторлик диссертацияси мана шу даргоҳда яратилди...

Яна бир қувончли ҳодиса – Ойбек таълим олган, таълим берган даргоҳнинг кейинги ижодкор авлод – фарзандлари Одил Ёқубов, П.Қодировлар устоз адибнинг тарихий романчиликдаги ноёб тажрибаларини давом эттириб, янги босқичга олиб чиқдилар. «Улуғбек хазинаси», «Юлдузли тунлар» худди «Навоий» романи каби жаҳоншумул обрў-шуҳрат қозонди. Ойбекнинг жаҳон модерн шеъриятига ҳамоҳанг дилбар лирикаси тажрибаларини Рауф Парфи, Хуршид Даврон, Усмон Азим каби ёрқин истеъдодлар айнан университетимиз аудиторияларида ўтириб битган сатрларида ижодий давом эттирдилар, хусусан, Рауф Парфи Ойбек асос солган модерн шеъриятни юксакларга кўтарди; қолаверса, Ойбекона нафис оҳанглар, ғаройиб сеҳрли рамзлар билан йўғрилган «Ойбек хотираси» шеъри орқали буюк устоз шоирга беназир поэтик ҳайкал қўйди.

Мана, ўша шеър:

Тоғлар аро бир ойдин булоқ,
Атрофида шивирлар ўтлоқ.
Булоқда шаън ва собит чирой.
Нур йўлидек ўйлари йироқ
Сувда мангуликдек сузар ой...

Бироқ, ҳайҳот, бир қуюн
келди...
Ойдин булоқ қайга беркинди?!
Қайдадир шаън ва собит
чирой?
Фалакларга қарайман энди.
Фалакларда сузиб юрар ой...

Аминманки, бу қутлуғ даргоҳда таълим олган, меҳнат қилиш насиб этган ҳар бир зиёли, мураббий, ижодкор, олим ўзини Ойбекдек руҳи мангу барҳаёт устознинг шогирди, анъаналарининг давомчиси санайди; мана шундай мартабага муяссар бўлгани учун Яраттанга шукроналар айтади.

Умарали НОРМАТОВ

ОЙБЕК ДОМЛА ҲИКМАТЛАРИ

Дунёда китоб ўқимоқдан, тафаккурдан, шеър айтмоқдан ўзга завқбахш машғулот йўқдир. Табиатим кўпроқ бу томонга мойил эди.

Ижод дарди – қалбнинг қаърида уйғониб, бутун вужудни ларзага солган оғриқ. Навоий учун энг ширин лаззат, она алласи каби ҳаёт ва қувонч бағишловчи бир куч эди.

Шернинг бўйни занжирга итоат қилса ҳам, юраги асло бўйсунмас, афсуски, бу оддий ҳақиқатни идрок этмайдилар.

Ёмонлардан яхшилик кутмоқ ҳайвон шохидан гул унмагини орзу қилмоқ билан баробардир!

Мен ҳар қандай жабр тоғини кўтармоққа ҳозирмен, лекин ичи қора зотлар яхши билсинларки, мен қаерда бўлмайин ҳақиқатни қўриқлармен.

Ҳаётнинг нашъу намоси адолат нурига боғлиқ бўлганидек, инсоннинг камолот даражаси ҳам адолат билан ўлчанур. Ҳар бир ҳаракатда мувозанат ва меъёр зарур.

Валижон ШАМСИЕВ:

«ЛАТИФА МИЛЛАТ ТАНЛАМАЙДИ»

Ўзининг ичакузди латифалари–ю, актёрлик маҳорати билан доимо халқимизни хушнуд қилиб, дилидан жой олиб келаётган қизиқчи Валижон Шамсиев бугунги саҳифамиз меҳмони.

–Келинг, ортга бир назар ташлайлик, саҳнага чиққанингизга ҳам мана бир неча йиллар бўлибди. Сиз бу соҳада нималарга эришдингизу нималарни йўқотдингиз? Эришган ютуқ ва камчиликларингиз ҳақида нималар дея оласиз?

–Мана, саҳнага чиқиб, эл хизматига бел боғлаганимга ҳам қарийб ўн йил бўлибди. Аввало, менинг қўлимдан тутиб, бу соҳага етаклаган устозим Мирзабек Холмедовдан жуда миннатдорман. Гоҳида кўча–кўйда одамларнинг «Сизларни телевизорда кўрсак, кўнглимиз тоғдек кўтарилади» деган гапларини эшитиб қоламиз. Бундай сўзлар кишига илҳом бағишлаши тайин. Бу орада «Келди–ю кетди» киностудиясини ташкил этдик. Бир неча кинофильмлар олишга ҳам улгурдик. «Остона» фильмида аскар ролини ижро этиш ҳам мен учун катта шараф бўлди, десам муболаға бўлмайди. Билмадим, бу ишлар қанчалик мураффақиятли ёки муваффақиятсиз, баҳосини халқнинг ўзи беради. Хуллас, ҳали ўз фаолиятимдан кўнглим тўлганича йўқ.

– Ҳаёт ҳар доим ҳам бир текис бўлмайди. Баъзан саҳнага чиқиш олдидан кайфиятингиз бўлмай қолган пайтларда қандай йўл тутасиз?

– Албатта, саҳна ортидаги жараён саҳнага ўз таъсирини кўрсатмай қолмайди. Бундай вазиятларда ўзимнинг бир шеърини такрор–такрор ўқийман:

Дунё ишларидан йиғлаймайман мен,
Ҳар бир тош устидан юриб ўтаман.
Минг чираниб йиғлатишга уринсалар ҳам,
Дунё ишларидан кулиб ўтаман.

Яна бу вазиятлардан чиқиб кетиш актёрнинг босиб ўтган маҳорат йўлига ҳам боғлиқ.

– Юриш – туришингиз доимо мухлисларингизни қизиқтириб келган, масалан, ҳар доим шляпада юрасиз. Бунинг сабаби нимада?

– Кийинишим ҳақида гапирадиган бўлсам, доим бош кийимда юришни хуш кўраман. Шляпада юриш мени имиджим ҳам эмас. Ҳозир дўппи кийиб олсам сиз даров «тинчликми?» деб сўраган бўлардингиз.

– Бир неча йилдирки, «Мирзо» театрида устозингиз билан фаолият кўрсатиб келасиз. Ўзингиз алоҳида чиқишлар қилиш ниятингиз ҳам борми?

– Ҳозирда «Халқлар дўстлиги» саройида апрел ойининг бошларида бўлиб ўтадиган концертимга тайёргарлик кўряпман. Албатта, бу ишларнинг ҳаммаси устозлар маслаҳатига суянган ҳолда олиб бориляпти. Дастур эса... ҳозирча сир бўла қолсин.

–Сиз спорт билан ҳам шуғулланасиз. Актёрлик фаолиятингизда спортнинг ўрни қай даражада?

– Спорт билан болаликдан шуғуллана бошлаганман. Ўшанда бир жиддий воқеа бунга сабаб бўлганди. Мунтазам равишда каратэ, акробатика билан шуғулланаман. Менимча, ҳар бир ишнинг ўз вақти, ўз ўрни бор. Ҳозирда ҳаётимдаги ҳаракатлар, ишларим, ҳатто ҳаётимдаги ҳаракатлар ҳам ўзгача. Ҳаётимдаги ҳаракатлар, ишларим, ҳатто ҳаётимдаги ҳаракатлар ҳам ўзгача. Менимча, ҳар бир ишнинг ўз вақти, ўз ўрни бор. Ҳозирда